

19 Keisarikunnan kuolonkouristukset

Lohikäärmeen loistoaika lähenee loppuaan

Myytin mukaan Kiinan muuri on ainoa ihmisen tekemä rakennelma, joka erottuu paljaalla silmällä avaruudesta. Todellisuudessa avaruudesta ei voi nähdä paljaalla silmällä ihmisen tekemiä rakennelmia, mutta jo tarinan olemassaolo kertoo, että muuri on yksi ihmiskunnan historian mahtavimmista saavutuksista. Mahtavia olivat myös muurin rakennuttajat, Kiinan keisarit. Yli kahden vuosituhannen ajan ”Taivaan pojaksi” kutsutut keisarit hallitsivat lohikäärmevaltaistuimeltaan maata itsevaltaisain ottein. Kiina oli Keskustan valtakunta, maailman napa.

Ihanteena Kiinassa oli yhteiskunnan säilyttäminen sellaisena kuin se aina oli ollut. Selkeä arvojärjestys oli tärkeää: alamaisen tuli palvella keisaria, pojan isäänsä ja vaimon miestänsä. 1800-luvulla elänyt kiinalainen virkamies kirjoitti muistelmissaan nolostuneensa todella, kun eurooppalainen kauppamies esitteli hänelle vaimonsa. Kiinassa naiset eivät saaneet osallistua kodin ulkopuoliseen elämään. Poikavauvat olivat toivottuja, joten tyttövauvoja hukutettiin tai kuristettiin.

Kiinalaiset olivat ylpeitä kulttuuristaan, mutta maassa oli paljon ongelmia. **1800-luvulla väkiluku kasvoi niin, ettei ruokaa ja töitä riittänyt kaikille.** Maanviljelytekniikkaa ei kehitetty, sillä aina oli halpaa työvoimaa tarjolla. Talonpojat nääntyivät verotaakkansa alle. Työttömät nuoret miehet liittyivät rikollisjengeihin tai hakivat lohtua oopiudesta. Virkamiesten ja upseerien lahjonta oli yleistä. Kun upseerit pimittivät sotilaiden palkkoja, sotilaat ottivat palkkionsa ryöstelemällä kyliä.

Yli 20 000 kilometriä pitkä Kiinan muuria rakennettiin satojen vuosien ajan. Sen tarkoitus oli suojella Kiinaa pohjoisen kansojen hyökkäyksiltä. Tuhansia työläisiä kuoli muurin rakennustöissä.

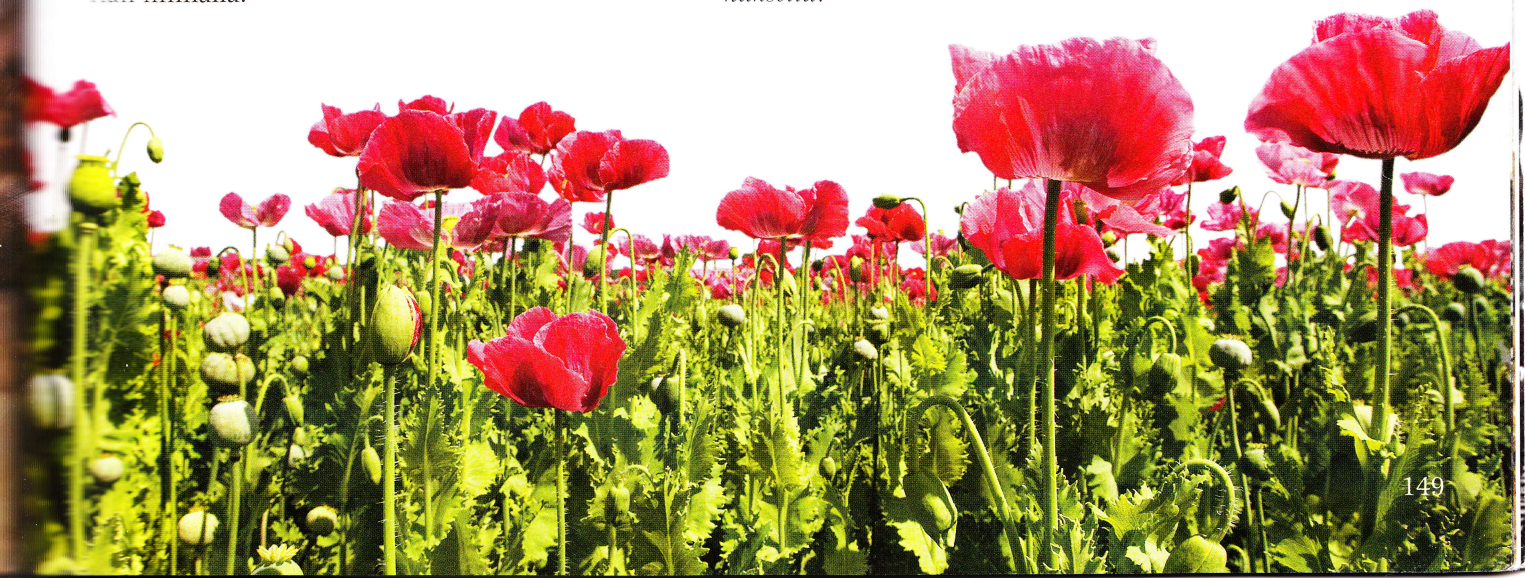
Kiinalaisten tyttölasten varpaat taivutettiin jalan alle ja sidottiin, jotta saavutettaisiin kauneusihanteen mukaiset pienet jalat. Tavasta luovuttiin vähitellen 1900-luvun aikana, mutta tämän soaidin jalat muistuttavat menneestä vielä vuonna 2001.

Kiinaa kurittivat myös vaikeat luonnonolot: oli tuhoisia tulvia, näännyttävää kuivuutta, tuhohyönteisiä ja maanjäristyksiä. Ääritapauksissa epätoivoiset vanhemmat myivät lapsensa yhden aterian hinnalla.

Moukat porteilla – Eurooppa riistää Kiinaa

Kiinasta oli 1700-luvulta lähtien laivattu Eurooppaan suuria määriä ylellisyystuotteita, esimerkiksi silkkiä ja posliinia. Eurooppalaisilla kauppamiehillä oli kuitenkin ongelma: mitä he myisivät vastineeksi Kiinaan? Hopeavarat valuivat ylpeille kiinalaisille, jotka nyripistivät nenäänsä teollistuneen Euroopan tuotteille. Kiina rajoitti ja valvoi länsimaiden kauppatoimintaa alueellaan. *Meillä on kaikkea*, totesi keisari lahjoja tuoneelle Ison-Britannian lähettiläälle.

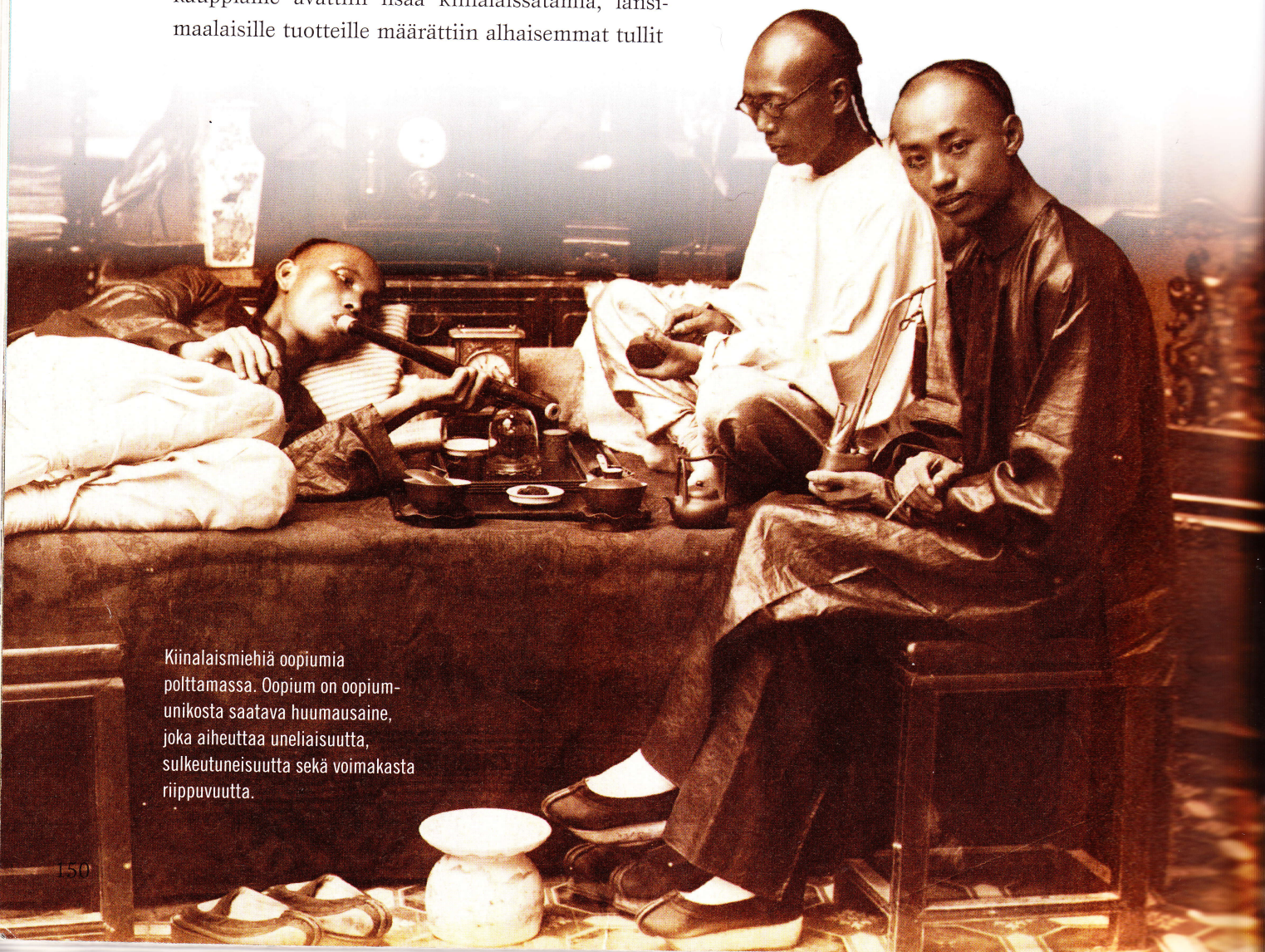
Britit tuumivat, että kiinalaiset tulisi saada haluamaan jotakin tuotetta niin kovasti, että näiden olisi yksinkertaisesti pakko ostaa sitä. **Britit alkoivatkin kuljettaa Kiinaan oopiumia siirtomaastaan Intiasta.** Eipä aikaakaan, kun iso joukko kiinalaisia oli huumekoukussa. Kiinalaiset olivat luonnollisesti raivoissaan briteille – tekihän oopium käyttäjistään veltoja narkomaaneja. Eräs huumekauppaa vastaan taistellut kiinalainen virkamies kirjoitti kuningatar Victorialle vuonna 1839: – *omalta kansaltanne oopiumin poltto on ankaran rangaistuksen uhalla kielletty, koska tiedätte, minkä kirouksen tuo huume tuo mukanaan. – – mutta kehtaattekin valmistaa ja myydä huumetta (Kiinan) sisämaan hölmöille joukoille – se on oman hengen suojelua samalla kun johdatte toisia kuolemaan, voittojen keräämistä toisten kärsimyksen kustannuksella!*

Britit antoivat kuitenkin oopiumikaupan jatkoa. **Iso-Britannia hamusi Kiinasta yhä uusia kauppalueita ja raaka-aineita** teollisuutensa edistämiseksi. Maiden erimielisyydet johtivat lopulta kahteen sotaan 1800-luvun puolivälissä. **Sotia kutsutaan oopiumisodiksi**, mutta kysymys ei ollut pelkästään huumekaupasta vaan myös kulttuurien välisestä törmäyksestä. Molemmat osapuolet ajattelivat olevansa toisen yläpuolella ja pitivät vastapuolen lakeja, tapoja ja kulttuuria moukkamaisina.

Britit voittivat sodat uudenaikaisen armeijansa avulla. **Voitto lisäsi länsimaiden, kuten Ison-Britannian, Ranskan ja Yhdysvaltain, valtaa Kiinassa.** Sotien seurauksena länsimaalaisille kauppiaille avattiin lisää kiinalaissatamia, länsimaalaisille tuotteille määrättiin alhaisemmat tullit

ja Hongkongista, ”tuoksuvasta satamasta” tuli brittien siirtoma. Erityisen nöyryyttävää kiinalaisille oli se, että länsimaalaiset saivat elää rannikon kauppakaupungeissa omien lakiansa mukaan. Eurooppalaisten hienojen asuinalueiden porteilla oli *koirilta ja kiinalaisilta pääsy kielletty* -kyltti.

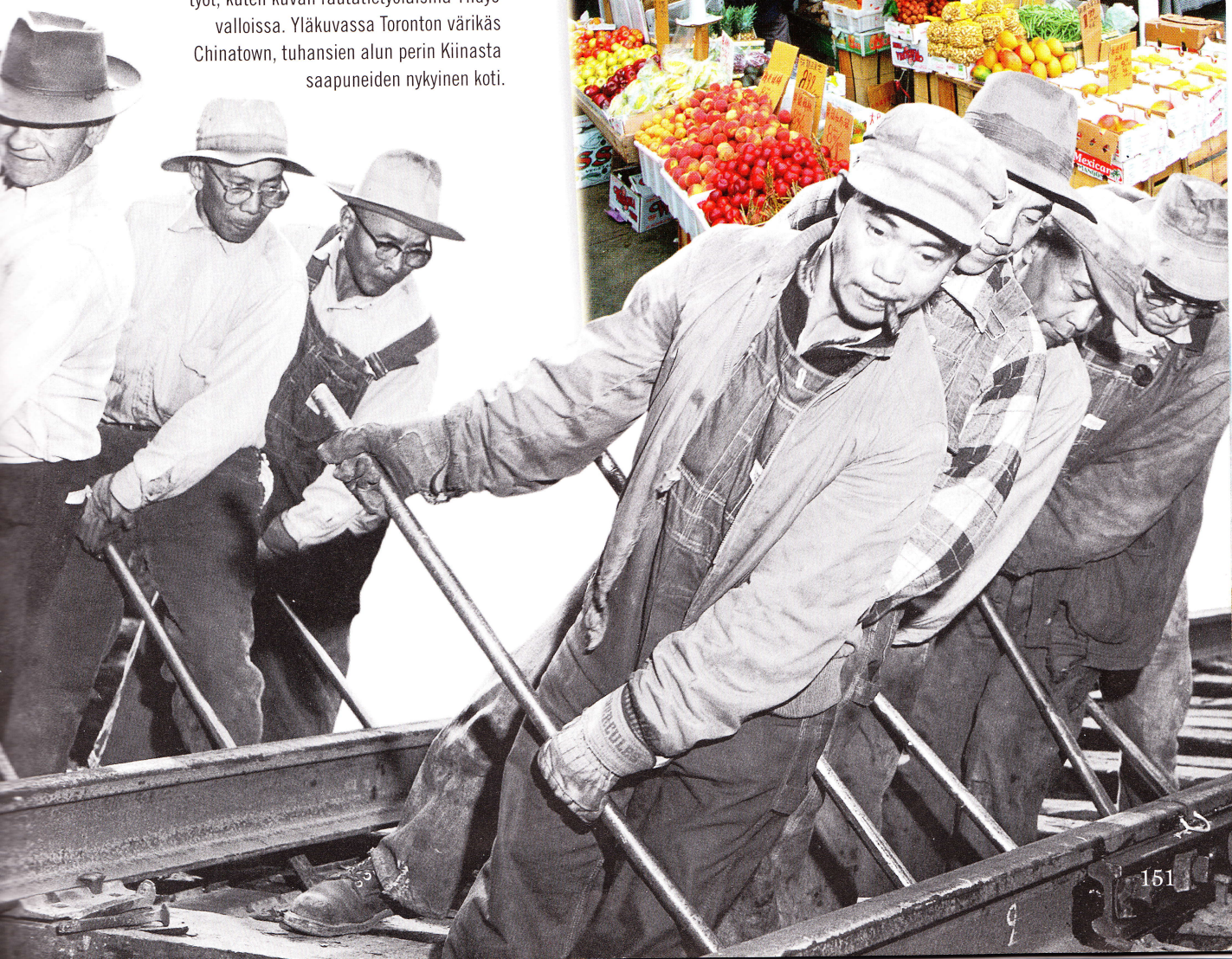

Kiinalaismiehiä oopiumia polttamassa. Oopium on oopiumunikosta saatava huumeaine, joka aiheuttaa uneliaisuutta, sulkeutuneisuutta sekä voimakasta riippuvuutta.

Kapinoista keisarin kukistumiseen

alkoiset paholaiset”, kuten kiinalaiset eurooppalaisia nimittivät, käyttivät sumeilematta hyväksien Kiinan heikkoutta saadakseen taloudellista apua. Valtakuntaa koossa pitäneen keisarin valta alkoi horjua. Valtava maa ei koskaan ollut ollut yhtenäinen: sisämaan köyhällä talonpoikailla ei välttämättä ollut edes yhteistä kieltä rannikon rikkaan kauppiaan kanssa. Lisäksi nälkä ja maaseudun kurjat olot lisäsivät tavallisen kansan toivottomuutta, joka kanavoitui kapinoiksi hallitsijoita vastaan.

Miljoonia kiinalaisia lähti 1800–1900-lukujen vaihteessa siirtolaisiksi. Perillä odottivat raskaat työt, kuten kuvan rautatietyöläisillä Yhdysvalloissa. Yläkuvassa Toronton värikäs Chinatown, tuhansien alun perin Kiinasta saapuneiden nykyinen koti.

Kapinalliset vaativat muun muassa viljelysmaata, tasa-arvoa ja länsimaiden vallan vastustamista. **Länsimaat auttoivat keisaria kapinoiden kukistamisessa, sillä levottomuudet haittasivat kaupankäyntiä.** Lopulta länsimaiden sotilaallinenkin vaikutusvalta Kiinassa kasvoi niin suureksi, että Kiina joutui eräänlaiseksi ”puolisiirtomaaksi”, jossa eurooppalaisilla oli laajat oikeudet.

Kiinan levottomuudet johtivat lopulta keisarin syrjäyttämiseen. Viimeinen keisari, vain kuusivuotias Pu Yi, pakotettiin luopumaan vallasta vuonna 1912. **Kiinasta tuli tasavalta, mutta tämä ei ratkaissut ongelmia. Maa oli keskenään kilpailevien sotaherrojen temmellyskenttä, ja köyhän kansan kurja elämä jatkui entiseen malliin.** Valta-asemaan kohosi Kuomintang-puolue, joka onnistui yhdistämään valtaosan Kiinan alueista 1920-luvulla.

Kuusivuotiaana valtaistuimestaan luopumaan joutunut Pu Yi on innoittanut myös elokuvantekijöitä. Kuvassa otos Bernardo Bertoluccin elokuvasta *Viimeinen keisari*.

- Kiina oli tuhansien vuosien ajan loistellias keisarikunta.
- 1800-luvulla Kiinassa oli monia ongelmia, kuten nälänhätää ja kapinoita.
- Länsimaat käyttivät 1800-luvulla Kiinaa taloudellisesti hyväkseen.
- Kiinan keisari syrjäytettiin vuonna 1912, ja Kiinasta tuli tasavalta.

si?